

EU:N JA SUOMEN KILPAILUVALVONTA

Mika Oinonen

TALENTUM PRO ■ Helsinki 2016

Copyright © 2016 Talentum Media Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-2676-6
ISBN 978-952-14-2677-3 (verkkokirja)

Taitto: Outi Pallari
Kansi: Timo Martikainen

BALTO print
Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentumshop.fi

Alkusanat

Kilpailuvalvonnan kokonaiskuva rakentuu palapelin lailla yksittäisistä toisiaan täydentävistä palasista, joilla kontrolloidaan paitsi yritysten myös julkisyhteisöjen toimintaa EU:n laajuisilla ja/tai kotimaisilla markkinoilla. Kilpailuvalvonnan toimeenpanemisesta vastaavat ensisijaisesti kilpailuviranomaiset, joille on kilpailulainsäädännössä asetettu velvoite ja annettu normatiiviset työkalut valvoa kilpailun toimivuutta EU:ssa ja Suomessa. Se on osa käytännön reaktiivista kilpailupolitiikkaa. Tämä teos on tarkoitettu nimenomaan tiiviiksi mutta kattavaksi esitykseksi siitä, mitä kaikkea markkinoihin vaikuttavaa yritysten ja julkisyhteisöjen toimintaa kilpailuvalvonnan puitteissa kontrolloidaan ja miten sitä kontrolloidaan.

Kirjan ydinaihepiiriin kuuluva asiasältö on viime vuosina kokenut merkittäviä muutoksia. Muun muassa kilpailuoikeudellista vahingonkorvausta koskeva direktiivi on tätä kirjoitettaessa implementoitavana. Suomeen on myös saatu oma EU:n valvontamekanisminsa itsenäinen – joskin läheisesti valtiontukea koskeviin säännöksiin liittyvä – kansallinen toimivaltuus valvoa julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välisen kilpailuneutraliteetin toteutumista. Tätä myöten myös kilpailuvalvonnan kokonaiskuva on uudistunut. Muun muassa näitä uudistuksia käsitellään tässä teoksessa.

Idea kirjan kirjoittamisesta oli kytynyt pitkään, mutta varsinaiseen kirjoitusprosessiin pääsin vihdoinkin vuoden 2014 lopussa. Siihen asti muut työkiireiden keskellä toteutetut kirjoitusurakat olivat aja-

Alkusanat

neet kirjan edelle. Keskeinen innoittaja on ollut se useaan otteeseen tekemäni havainto, että yritysten on käytännössä hyvin haastavaa arvioida oman tai kilpailijoidensa toiminnan sallittavuutta. Pakkaa sekoittavat entisestään julkisyhteisöihin kohdistetut velvoitteet olla vääristämättä toimivaa markkinakilpailua. Itsearviointin merkitys on nykypäivänä suuri; itsearviointi asettaa yrityksille ja osaltaan myös julkisyhteisöille huomattavan osaamispaineen ja tarpeen ymmärtää kilpailulainsäädännön kokonaisuus. *Jotta ymmärtää, mitä saa tehdä tai ei saa tehdä, pitää ymmärtää, mitä kaikkea, miten ja miksi käytännön kilpailupolitiikan puitteissa ylipäänsä valvotaan.* Ongelmaksi käytännössä helposti kuitenkin muodostuu se, ettei kunnolla nähdä metsää puilta.

Merkityksellinen tämän kirjan rakenteelle ja omaksutulle lähestymistavalle oli myös vuonna 2014 pitämäni dosenttiluento, joka käsitteli EU:n ja Suomen kilpailuvalvontaa. Luentoja valmistellessani hain aiheen tiimoilta esitystä, mutta sellaista en löytänyt. Hyviä(kin) kilpailuoikeuden kirjoja (ja kirjoittajia) maailmassa riittää, mutta tämäntyyppinen esitys tuntui puuttuvan.

Olen saanut työni kuluessa useita loistavia kommentteja, jotka ovat merkittävästi parantaneet lopputulosta. Haluan tässä yhteydessä lämpimästi kiittää erityisesti ylijohtaja Pekka Timosta (työ- ja elinkeinoministeriö) rakentavista kommentteista sekä tutkimusjohtaja Martti Virtasta (Kilpailu- ja kuluttajavirasto) hedelmällisistä keskusteluista.

Suuri kiitos kuuluu Lexia Asianajotoimistolle ja sen huippuporukalle, jotka ovat paitsi mahdollistaneet tämän kirjan työstämisen myös toiminnallaan tukeneet kirjan valmistumista. Olen ollut etuoikeutettu saadessani työskennellä kirjassa käsittelemiä asioiden parissa käytännössä sekä kilpailuviranomaisessa että sittemmin asianajomaailmassa. Lexian apinasiiven huikeassa tunnelmassa tämänkin prosessin hoitaminen on ollut usein suorastaan hauskaa! Tutkimusavusta kiitän Lexiassa harjoittelijana toiminutta oikeustieteen ylioppilas Pontus Rantaa.

Kiitän Talentumia ja erityisesti Arja Lappeteläistä ja Maria Ampialaa hyvästä yhteistyöstä ja kirjan ottamisesta julkaistavaksi. Talentumin kustannustoimittaja Taija Haapaniemi on tehnyt tekstin suh-

teen hienoa työtä ja jaksanut sinnikkäästi vaatia aikataulussa pysymistä myös minulta.

Suurinta uhrausta tällaisissa kirjoitusprojekteissa ei suinkaan tee kirjoittaja itse, vaan sen tekevät hänen läheisensä. Lämpimin kiitos tämän kirjan osalta kuuluukin vaimolleni Tanjalle sekä lapsilleni Fionalle ja Benjaminille. Heidän ymmärtäväinen asenteensa alati vähenevänkin vapaa-ajan uhraamiseen kirjaprojektille on mahdollistanut työstämisen tiiviissä aikataulussa.

Toivon, että kirjasta olisi lukijalle edes puoliksi niin paljon iloa ja hyötyä kuin sen kirjoittamisesta on ollut minulle!

Espoossa maaliskuisen yön pikkutunneilla vuonna 2016

Mika Oinonen